

Stalking – czym jest i jak się przed nim bronić?

autor: MAGDALENA STRZELECKA-MIZIOŁEK opublikowany: 1 DZIEŃ TEMU

Pojęcie stalkingu (termin z jęz. angielskiego – „podchody” lub „skradanie się”) funkcjonuje od kilkadziesiąt lat i początkowo odnoszone było do zachowań nęających wobec osób publicznych, celebrytów, gwiazd. Z biegiem czasu zaczęto zauważać, że prześladowanie dotyczy nie tylko osób publicznych, a jego ofiarami mogą paść także zwykli ludzie, którzy właściwie pozbawieni byli ochrony prawnej. Prawo polskie nie definiowało wówczas pojęcia stalkingu, a ofiarom radzono korzystać z innych przepisów kodeksu karnego, które nie zawsze zapewniały ochronę i oddawały sens zjawiska. Sytuacja zmieniła się w czerwcu 2011 r., gdy do kodeksu karnego wprowadzono przestępstwo prześladowania i ustalono wymiar kar.

Stalking to nękanie innej osoby lub osoby jej najbliższej, wzbudzające u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia lub istotnie naruszające jej prywatność. Jest to jednak tylko przepis, który nie oddaje mnogości i wymyślności zachowań i działań stalkera.

Zgodnie z definicją Słownika Języka Polskiego, nękanie to ustawiczne dręczenie, trapienie, niepokojenie (czymś) kogoś; dokuczanie komuś, nie dawanie chwili spokoju. Elementami stalkingu mogą być groźenie (nie ma znaczenia, czy sprawca rzeczywiście chce spełnić kierowane pod adresem ofiary groźby), śledzenie, podglądanie, obserwacja miejsca zamieszkania, pracy, wysyłanie wiadomości e-mail, sms-ów, natrętne telefony, stosowanie szantażu emocjonalnego lub finansowego, przeszukiwanie rzeczy osobistych, wysyłanie prezentów. Nękanie może przyjąć formę czynności zgodnych z prawem (jako zachowań jednostkowych) – np. wysyłania sms-ów, wykonywania telefonów, które stanowią przyjętą formę kontaktów między ludźmi, ale może przyjąć formę czynności z prawem sprzecznych, np. kierowania gróźb, czy włamywania się do mieszkania, samochodu.

Nękanie musi być uporczywe – czyli trwać przez dłuższy czas. Ważnym elementem jest nastawienie psychiczne sprawcy, nakierowane na nieustępliwość działania, mimo jasno wyrażonego sprzeciwu prześladowanego (lub innych osób, działających w obronie ofiary).

Nękanie może dotyczyć nas samych i osób nam najbliższych. Warto pamiętać, że musi ono wywołać określony w przepisach skutek, aby zachowanie sprawcy uznać za przestępstwo: tym skutkiem musi być wzbudzenie u pokrzywdzonego poczucia zagrożenia lub też istotnego naruszenia jego prywatności.

Stalkingiem jest także podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub innych danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej. Przestępstwo takie popełni zatem ktoś, kto zamawia towary i usługi na rzecz innej osoby, która o tym nie wie.

Stalking może przenieść się w świat wirtualny (cyberstalking). To np. zakładanie profili na portalach randkowych, poszukiwanie informacji na temat ofiary przez portale społecznościowe, włamania na konta w profilach społecznościowych, forach internetowych, czy do skrzynki mailowej, umieszczanie komentarzy w portalach internetowych.

Kim są stalkerzy i ich ofiary?

Analiza dostępnego orzecznictwa oraz statystyk policyjnych pozwala na postawienie tezy, że najczęściej sprawca jest znany ofierze przestępstwa, ponieważ wcześniej łączył ich wymaginowany lub prawdziwy związek uczuciowy. Po rozpadzie związku strona „pokrzywdzona” postanawia utrudnić życie byłemu partnerowi lub partnerce, przy czym utrudnianie to z reguły przyjmuje postać przemocy emocjonalnej, a nie fizycznej. Zdarzyło się jednak, że ofiara została zamordowana przez sprawcę (Agnieszka Kotlarska, była Miss Polonia, która odrzuciła zaloty wielbiciela, w 1996 r. została przez niego zamordowana, przy zdarzeniu tym byli jej mąż i córka) lub ciężko okaleczona (w 2016 r. w Łodzi w sądzie sprawca oblał kobietę kwasem siarkowym w zemście za zgłoszenie sprawy o stalking. Sprawca po kolejnym procesie został skazany na długoletnie więzienie. Systematycznie zwiększa się liczba spraw sądowych o stalking, a sprawcy skazywani są na surowe kary. Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości za pierwsze 4 lata obowiązywania nowych przepisów wynika, że w 2011 r. za stalking skazano 43 osoby, a w 2014 r. już 949 osób – wzrost był zatem ogromny!

Jak się bronić?

Ofiary stalkingu często początkowo bagatelizują natrętne zachowania sprawcy. Tymczasem od razu należy jasno i wyraźnie zakomunikować, że nie życzymy sobie dalszej znajomości i nie zgadzamy się na nękające zachowania. Dobrym rozwiązaniem jest powiadomienie rodziny i przyjaciół o tym, że wokół nas dzieje się coś złego i podejrzewamy, że możemy być ofiarą prześladowcy, a także zmiana nawyków, haseł dostępowych do kont – tak by utrudnić stalkerowi działania. Uważajmy na nowe znajomości w internecie! Konieczne jest także zbieranie dowodów stalkingu (e-maili, sms-ów, nagrań, screenów) oraz zgłoszenie sprawy organom ścigania. Szansa, że stalker znudzi się swoim zachowaniem, jest niewielka. Mamy prawo szukać pomocy i jej oczekiwać, bronić się.

Stalking zagrożony jest karą pozbawienia wolności do lat trzech, ale jeżeli na skutek zachowań prześladowczych ofiara popełniła lub usiłowała popełnić samobójstwo, sprawca może zostać skazany na karę pozbawienia wolności od roku do lat dziesięciu. Aby sąd mógł zająć się sprawą, konieczne jest zgłoszenie się ofiary na policję lub do prokuratury i złożenie wniosku o ściganie sprawcy.

Jeżeli stalking polega na naruszaniu dóbr osobistych ofiary (jej dobrego imienia, czci), może ona wystąpić także do sądu cywilnego z żądaniem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych.

O autorze artykułu

Magdalena Strzelecka-Miziołek

Adwokat, członek Izby Adwokackiej w Łodzi, sędzia Sądu Dyscyplinarnego przy Izbie Adwokackiej w Łodzi. Absolwentka Wydziału Prawa Uniwersytetu Łódzkiego w Łodzi. Specjalistka prawa karnego, cywilnego, konsumenckiego oraz w zakresie postępowań odszkodowawczych. Posiada wieloletnie doświadczenie w obsłudze prawnej klientów indywidualnych, przedsiębiorców oraz jednostek samorządu terytorialnego, prowadzi procesy sądowe i uczestniczy w negocjacjach ugodowych. Autorka regulaminów i procedur wewnętrznych. Współprowadząca szkolenia z zakresu antykorupcji i nieuczciwej konkurencji.